

Neljapäev, 8. juuli 2021

P9_TA(2021)0350

Schengeni ala toimimist käsitlev aastaaruanne

Euroopa Parlamendi 8. juuli 2021. aasta resolutsioon Schengeni ala toimimist käsitleva aastaaruande kohta (2019/2196(INI))

(2022/C 99/16)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 77 lõiget 2, kus on sätestatud, et liit moodustab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, mis „tagab isikutele piirikontrolli puudumise sisepiiridel“,
- võttes arvesse ELi toimimise lepingu artikli 21 lõiget 1 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 45, millega tagatakse kodanike õigus liikmesriikide territooriumil vabalt liikuda ja elada,
- võttes arvesse ELi toimimise lepingu artiklit 18 ja harta artikli 21 lõiget 2, millega keelatakse diskrimineerimine kodakondsuse alusel,
- võttes arvesse harta artikleid 18 ja 19 varjupaigaõiguse ning kaitse kohta tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral,
- võttes arvesse pidevalt arenevat Schengeni *acquis*'d, mida on edasi arendatud alates Schengeni lepingu allkirjastamisest 14. juunil 1985 ja mis hõlmab praegu arvukalt ELi õigusakte sise- ja välispiiride haldamise, viisapoliitika, tagasisaatmisepoliitika, politseikoostöö ja andmekaitse valdkonnas, samuti õigusakte, millega loodi kaks liidu ametit (Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Amet (eu-LISA)), finantsprogramm (välispiiride ja viisade rahastamisvahend) ning neli suuremahulist IT-süsteemi (Schengeni infosüsteem, viisainfosüsteem, Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem (EES)) ja juhitakse neid, sealhulgas nende koostalitlusvõimet,
- võttes arvesse õigusakte, mis on vastu võetud pärast viimast Schengeni ala toimimist käsitlevat aastaaruannet eesmärgiga seda pidevate katsumuste taustal tugevdada, täpsemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1860 Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks ⁽¹⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1861 (milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist piirikontrolli valdkonnas ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 1987/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1987/2006) ⁽²⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1862 (milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalas koostöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ning komisjoni otsus 2010/261/EL) ⁽³⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrust (EL) 2019/817 (millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik piiride ja viisade valdkonnas ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/0140, (EL) 2018/1726 ja (EL) 2018/1861 ning nõukogu otsuseid 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK) ⁽⁴⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrust (EL) 2019/818 (millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik politsei- ja õiguskooostöö, varjupaiga ja rände valdkonnas ning muudetakse määrusi (EL) 2018/1726, (EL) 2018/1862 ja (EL) 2019/816) ⁽⁵⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1240 (millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226) ⁽⁶⁾, Euroopa

⁽¹⁾ ELT L 312, 7.12.2018, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 312, 7.12.2018, lk 14.

⁽³⁾ ELT L 312, 7.12.2018, lk 56.

⁽⁴⁾ ELT L 135, 22.5.2019, lk 27.

⁽⁵⁾ ELT L 135, 22.5.2019, lk 85.

⁽⁶⁾ ELT L 236, 19.9.2018, lk 1.

Neljapäev, 8. juuli 2021

Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1241, millega muudetakse määrust (EL) 2016/794 Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi (ETIAS) loomise eesmärgil⁽⁷⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. märtsi 2020. aasta määrust (EL) 2020/493 (mis käsitleb süsteemi „Võltsitud ja ehtsad dokumendid veebis“ (FADO) ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu ühismeede 98/700/JSK)⁽⁸⁾, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrust (EL) 2019/1896 (mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvälvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624)⁽⁹⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrust (EL) 2019/1155 (millega muudetakse määrust (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri)⁽¹⁰⁾,

- võttes arvesse käimasolevat seadusandlikku tööd Schengeni piirieskirjade läbivaatamiseks seoses piirikontrolli ajutisele taaskehtestamisele sisepiiridel kohaldatavate õigusnormidega, viisainfosüsteemi reformimisega, Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi õigusraamistiku valmimisega, tagasisaatmisdirektiivi uuestisõnastamisega, piirihalduse ja viisade rahastamisvahendiga aastateks 2021–2027 ning uue ettepanekuga võtta vastu määrus, millega kehtestatakse kolmandate riikide kodanike taustakontroll välispiiridel (COM(2020)0612),
- võttes arvesse mitmesuguseid Euroopa Ülemkogu järeldusi, nõukogu soovitusi ning komisjoni teatise, suuniseid ja tegevuskavasid Schengeni ala sise- ja välispiiridel valitseva olukorra tegelemiseks seoses COVID-19 pandeemiaga, näiteks komisjoni 16. märtsi 2020. aasta teatist „COVID-19: Suunised tervise kaitseks ning kaupade ja esmatahtsate teenuste kättesaadavuse tagamiseks ette nähtud piirihaldusmeetmete kohta“⁽¹¹⁾ ning komisjoni 30. märtsi 2020. aasta teatist „COVID-19: Juhised ELi suunatud mittehädavajalike reiside ajutise piirangu rakendamise, ELi kodanike repatrieerimise puhul transiidikorra hõlbustamise ja viisapoliitikale avalduva mõju kohta“ (C(2020)2050) ja selle järgnevaid pikendusi, nagu 8. aprilli 2020. aasta dokument (COM(2020)0148), Euroopa Komisjoni presidendi ja Euroopa Ülemkogu eesistuja esitatud ühtset Euroopa tegevuskava COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas ja nõukogu 13. oktoobri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1475, mis käsitleb koordineeritud lähenemisviisi vaba liikumise piiramisele COVID-19 pandeemia reageerimisel⁽¹²⁾,
- võttes arvesse komisjoni 22. oktoobri 2019. aasta teatist, milles käsitletakse Schengeni *acquis'* täieliku kohaldamise kontrollimist Horvaatia puhul (COM(2019)0497),
- võttes arvesse komisjoni 23. septembri 2020. aasta teatist „Uus rände- ja varjupaigalepe“ (COM(2020)0609),
- võttes arvesse oma 30. mai 2018. aasta resolutsiooni Schengeni ala toimimist käsitleva aastaaruande kohta⁽¹³⁾,
- võttes arvesse komisjoni 25. novembri 2020. aasta aruannet nõukogule ja Euroopa Parlamendile Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi toimimise kohta vastavalt nõukogu määruse (EL) nr 1053/2013 artiklile 22 (COM(2020)0779),
- võttes arvesse oma 19. juuni 2020. aasta resolutsiooni olukorra kohta Schengeni alal pärast COVID-19 puhangut⁽¹⁴⁾,
- võttes arvesse oma 11. detsembri 2018. aasta resolutsiooni Schengeni *acquis'* sätete täieliku kohaldamise kohta Bulgaarias ja Rumeenias ning kontrolli kaotamise kohta sisepiiridel nii maal, merel kui ka õhuruumis⁽¹⁵⁾,

⁽⁷⁾ ELT L 236, 19.9.2018, lk 72.

⁽⁸⁾ ELT L 107, 6.4.2020, lk 1.

⁽⁹⁾ ELT L 295, 14.11.2019, lk 1.

⁽¹⁰⁾ ELT L 188, 12.7.2019, lk 25.

⁽¹¹⁾ ELT C 86 I, 16.3.2020, lk 1.

⁽¹²⁾ ELT L 337, 14.10.2020, lk 3.

⁽¹³⁾ ELT C 76, 9.3.2020, lk 106.

⁽¹⁴⁾ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0175.

⁽¹⁵⁾ ELT C 388, 13.11.2020, lk 18.

Neljapäev, 8. juuli 2021

- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) 8. detsembri 2020. aasta aruannet „Migration: fundamental rights issues at land borders“ (Ränne: põhiõigustega seotud probleemid maismaapiiridel),
 - võttes arvesse oma 17. detsembri 2020. aasta resolutsiooni tagasisaatmisdirektiivi rakendamise kohta ⁽¹⁶⁾,
 - võttes arvesse oma 13. novembri 2020. aasta resolutsiooni COVID-19 leviku tõkestamise meetmete mõju kohta demokraatiale, õigusriigile ja põhiõigustele ⁽¹⁷⁾,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni Frontexi kontrolli tööühma loomist ja selle käimasolevat tööd,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni Schengeni kontrolli tööühma ettevalmistavat tööd käesoleva resolutsiooni koostamisel,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A9-0183/2021),
- A. arvestades, et Schengeni ala kehtiv korraldus on ainulaadne ja üks Euroopa Liidu suurimaid saavutusi, mis on rohkem kui 25 aastat võimaldanud isikute vaba liikumist Schengeni alal ilma piirikontrollita sisepiiridel; arvestades, et see on saanud võimalikuks tänu mitmesugustele kompensatsioonimeetmetele, nagu teabevahetuse tõhustamine Schengeni infosüsteemi (SIS) loomise kaudu ja hindamismehhanismi loomine, et kontrollida Schengeni *acquis'* rakendamist liikmesriikides ja edendada vastastikust usaldust Schengeni ala toimimise vastu; arvestades, et vastastikune usaldus nõuab ka solidaarsust, julgeoleku-, õigusalast ja politseikoostööd kriminaalasjades, ELi välispiiri ühist kaitsmist, ühist arusaama ja ühist poliitikat viisa- ja andmekaitseküsimustes;
- B. arvestades, et täielikult toimiv Schengeni ala ja selle tulevane laienemine Schengeni kandidaatriikide hõlmamiseks on jätkuvalt keskse tähtsusega edasise poliitilise, majandusliku ja sotsiaalse integratsiooni jaoks, ühtekuuluvuse edendamiseks ning riikide- ja piirkondadevaheliste lõhede kaotamiseks ja liikumisvabaduse põhimõtte kaitsmise eeltingimus; arvestades, et Schengeni ala tulevik peab olema killustamata;
- C. arvestades, et piirikontrolli kaotamine sisepiiridel on üks oluline praktiline aspekt, mida kodanikud samastavad Euroopa ideega, ning on siseturu toimimiseks äärmiselt oluline; arvestades, et Schengeni ala on ohus, pidades eelkõige silmas sisepiiridel tehtava piirikontrolli üha suurenevat kasutamist liikmesriikides, eriti viimastel aastatel;
- D. arvestades, et vastuseks COVID-19 pandeemia on enamik liikmesriike, sealhulgas Schengeni lepinguga ühinenud riigid, taaskehtestanud piirikontrolli sisepiiridel või sulgenud oma piirid kas osaliselt või täielikult või teatud liiki reisijatele, sealhulgas ELi kodanikele ja nende pereliikmetele ning asjaomase riigi või mõne teise liikmesriigi territooriumil elavatele kolmandate riikide kodanikele; arvestades, et eelkõige pandeemia alguses seadis Schengeni koostöö kontseptsiooni kahtluse alla tulemusliku koordineerimise puudumine sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise ja kaotamise kohta liikmesriikide vahel ja komisjoniga;
- E. arvestades, et alates 2015. aastast on liikmesriigid taaskehtestanud piirikontrolli sisepiiridel kokku 268 korral, mis kujutab endast märkimisväärset kasvu võrreldes ajavahemikuga 2006–2014, mil piirikontroll sisepiiridel taaskehtestati vaid 35 korral ⁽¹⁸⁾;

⁽¹⁶⁾ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0362.

⁽¹⁷⁾ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0307.

⁽¹⁸⁾ Olukord 19. mai 2021. aasta seisuga, https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en

Neljapäev, 8. juuli 2021

- F. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt väljendanud muret paljude nende sisepiiridel tehtavate piirikontrollide vajalikkuse ja proportsionaalsuse pärast;
- G. arvestades, et vastastikune usaldus ja tihe koostöö liikmesriikide vahel on olulised elemendid, millele Schengeni ala rajaneb;
- H. arvestades, et viimastel aastatel on vastu võetud olulised ELi õigusaktid, mille eesmärk on parandada piirikontrolli tulemuslikkust ja tõhusust välispiiril ning aidata kaasa kõrge turvalisuse taseme saavutamisele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal; arvestades, et nimetatud vahendid hõlmavad ELi infosüsteemide uut struktuuri ja nende koostalitlusvõimet;
- I. arvestades, et jätkuvalt teatatakse väidetest vägivalda kohta rändajate, sealhulgas rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute vastu ja tagasilükkamiste kohta ELi välispiiril; arvestades, et Euroopa Parlament, OLAF, Frontex ja Euroopa Ombudsman on alustanud nende väidete uurimist; arvestades, et liidul ei ole veel tulemuslikku mehhanismi põhiõiguste järgimise järelevalveks oma välispiiril;
- J. arvestades, et 2017. aastal leiti Ühendkuningriigis Schengeni infosüsteemi valdkonnas Schengeni *acquis'* kohaldamise hindamise käigus tõsiseid puudusi;
- K. arvestades, et Schengeni hindamismehhanismi esimene hindamistsüklil on näidanud vajadust hindamistest tulenevate soovitude parema ja kiirema rakendamise järele ning vajadust asjakohase reformi järele, eelkõige seoses sellega, kuidas mehhanism hindab põhiõiguste järgimist;
- L. arvestades, et Frontexi iga-aastastes nõrkade kohtade hindamistes uuritakse liikmesriikide võimet tulla toime välispiiril ähvardavate ohtude ja probleemidega ja soovitatakse vähese kaitstuse leevendamiseks konkreetseid parandusmeetmeid ning seega täiendavad need Schengeni hindamismehhanismi kohaseid hindamisi;
- M. arvestades, et Schengeni *acquis'* täielikku kohaldamist seoses piirikontrolli kaotamisega sisepiiridel ei ole Bulgaaria ja Rumeenia osas veel saavutatud, kuigi Euroopa Parlamendi nõudis seda juba oma 8. juuni 2011. aasta resolutsioonis;
- N. arvestades, et komisjon märkis oma 22. oktoobri 2019. aasta teatises Schengeni *acquis'* täieliku kohaldamise kontrollimise kohta, et Horvaatia on võtnud vajalikud meetmed, et tagada Schengeni õigusnormide täielikuks kohaldamiseks vajalikud tingimused;

Schengeni ala toimimine

1. on seisukohal, et COVID-19 pandeemia on Schengeni koostöö põhikontseptsiooni – piirikontrollide puudumise tagamise sisepiiridel ja liikumisvabaduse tagamise – veelgi keerulisemaks muutnud; kordab seda silmas pidades oma muret praeguse olukorra pärast seoses piirikontrolliga sisepiiridel mõnes liikmesriigis ning tuleb seetõttu meelde – toetades samas täielikult COVID-19 leviku piiramiseks kehtestatud rahvatervise meetmeid –, et mis tahes sellised meetmed pandeemia vastu võitlemiseks, mis piiravad põhiõigusi ja -vabadusi, peaksid alati järgima seadust nii tões kui ka vaimus;
2. tuleb meelde, et kehtiva ELi õiguse kohaselt võib piirikontrolli sisepiiridel taaskehtestada tingimusel, et see on vajalik, proportsionaalne, ajutine ja viimase abinõuna võetav meede; kordab sellega seoses oma seisukohta, et paljud alates 2015. aastast toimunud piirikontrolli pikendamistest sisepiiridel ei ole piisavalt põhjendatud ega ole kooskõlas nende laiendamist, vajalikkust või proportsionaalsust käsitlevate õigusnormidega ning on seetõttu ebaseaduslikud;
3. tunnistab, et Euroopa Komisjon on üritanud koordineerida Euroopa ühist reageeringut; taunib siiski asjaolu, et liikmesriigid jätkavad piirikontrolli kehtestamist sisepiiridel, seda sageli koordineerimatult, kaalumata eelnevalt piisavalt Euroopa ühist huvi säilitada Schengeni ala ilma piirikontrollita sisepiiridel; kordab, et kehtestatud kontrollidel on olnud negatiivne mõju kaupade, kapitali, teenuste ja inimeste vabale liikumisele liidus; rõhutab sellega seoses piiriüleste töötajate eriti rasket olukorda;

Neljapäev, 8. juuli 2021

4. tuletab meelde, et vaatamata oluliste puuduste avastamisele Schengeni *acquis'* rakendamisel on komisjon olnud rikkumismenetluste algatamise suhtes aeglane või lausa vastumeelne; kordab oma üleskutset komisjonile teostada asjakohast kontrolli Schengeni *acquis'* kohaldamise üle, hinnata, kas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid on järgitud, ning kasutada vajaduse korral rikkumismenetlusi; rõhutab tungivat vajadust suurendada vastastikust usaldust ja koostööd Schengeni riikide vahel ning tagada Schengeni ala asjakohane juhtimine;
5. kordab vajadust selle järele, et liikmesriigid järgiksid aluslepingutes ja hartas sätestatud õigust ning rakendaksid piirimeetmeid seaduslikul ja mittediskrimineerival moel; peab ülioluliseks korrapäraselt poliitilist ja avalikku arutelu Schengeni ala toimimise üle;
6. märgib, et parlamendi praeguse ametiaja jooksul ei ole seni tehtud edusamme Schengeni piirieskirjade läbivaatamisel, mille osas nõukogu blokeerib endiselt institutsioonidevahelisi läbirääkimisi; väljendab heameelt komisjoni teate üle, et ta kavatses esitada uued ettepanekud Schengeni ala juhtimise kohta; väljendab pettumust selle üle, et komisjon ei täida jätkuvalt oma aruandekohustust parlamendi ees, jättes esitamata aastaaruande sisepiirikontrollita ala toimimise kohta (Schengeni piirieskirjade artikkel 33) ja Schengeni hindamismehhanismi artikli 22 kohase iga-aastase põhjaliku aruande, takistades sellega kontrolli ja konstruktiivset poliitilist arutelu;
7. nõuab tungivalt, et nõukogu täidaks pärast mitmeid parlamendipoolseid nõudmisi Schengeni *acquis'* sätete täielikuks kohaldamiseks Bulgaarias ja Rumeenias omale võetud kohustuse ja võtaks viivitamata vastu otsuse kontrolli kaotamise kohta sisepiiridel nii maal, merel kui ka õhuruumis ning võimaldaks nii nendel liikmesriikidel õigustatult ühineda sisepiirikontrollita vaba liikumise alaga; on valmis pärast nõukoguga konsulteerimist vastavalt ühinemisakti artiklile 4 väljendama oma arvamust Schengeni *acquis'* sätete täieliku kohaldamise kohta Horvaatias; on seisukohal, et solidaarsus ja vastutus kehtivad kõigi jaoks ning et Schengeni ala tulevik peab olema killustamata;
8. peab hädavajalikuks, et ELi viisapoliitika oleks tõhus, kasutajasõbralik ja turvaline ning väljendab sellega seoses heameelt komisjoni kavatsuse üle viisamenetlus 2025. aastaks digiteerida; on seisukohal, et pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike integreerimine liikmesriikides on majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise põhielement, ning nõuab seetõttu, et kaalutaks pikaajaliste viisade ja elamislubade väljastamise miinimumnormide ühtlustamist;
9. kordab oma üleskutset liikmesriikidele tagada tagasisaatmisdirektiivi⁽¹⁹⁾ nõuetekohane rakendamine kõigis selle aspektides ning kutsub komisjoni üles jälgima selle rakendamist;
10. julgustab liikmesriike tugevdama teabevahetust ja arendama edasi vastastikust piiriülest politseikoostööd, näiteks ühiste uurimisrühmade suurema kasutamise kaudu;
11. väljendab heameelt asjaolu üle, et mitmed eelmises aastaaruandes⁽²⁰⁾ nõutud meetmed on vahepeal rakendatud (Schengeni infosüsteemi õigusraamistiku läbivaatamine ja Eurosurri reform); märgib siiski, et enamik sõnastatud soovitusi jäävad endiselt kehtima;
12. tõstab esile, et tulemuslikult toimiv välispiir on Schengeni ala elujõulisuse jaoks hädavajalik; märgib murega, et Schengeni hindamisaruanded ja nõrkade kohtade hindamised osutavad endiselt puudustele ja vajakajäämistele välispiiri kaitsmisel ja haldamisel; kutsub liikmesriike üles rakendama neile nõukogu ja Frontexi poolt tehtud soovitusi puuduste ja vajakajäämistele kõrvaldamiseks, eelkõige neid, mis on seotud põhiõiguste järgimisega piirihaldustegevuse puhul; rõhutab hiljuti vastu võetud seadusandlike meetmete tähtsust;
13. on mures praeguste reisipiirangute mõju pärast pagulaste ja rahvusvahelist kaitset taotlevate inimeste õigustele; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et selliste meetmete vastuvõtmine oleks täielikult kooskõlas Schengeni piirieskirjade artiklites 3 ja 4 ning hartas sätestatud nõuetega;

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

⁽²⁰⁾ ELT C 76, 9.3.2020, lk 106.

Neljapäev, 8. juuli 2021

14. väljendab sügavat muret korduvate väidete pärast Frontexi osalemise kohta tagasitõrjumises ja väidetavate võimalike põhiõiguste rikkumiste kohta ameti tegevusega seoses ning on seisukohal, et sisemisi teavitamismehhanisme ning Frontexi tegevuse parlamentaarset ja avalikku kontrolli tuleb tugevdada ja tulemuslikult rakendada; rõhutab, et Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruse artikliga 46 antakse Frontexi tegevusdirektorile korraldus peatada tegevus, see lõpetada või seda mitte alustada, kui rikutakse selle tegevuse läbiviimise tingimusi, sealhulgas põhiõiguste järgimist;

15. väljendab sellega seoses oma täielikku toetust kodanikuvalvete, justiits- ja siseasjade komisjoni Frontexi kontrolli töörühma loomisele ja käimasolevale tööle, mille eesmärk on hinnata Frontexi tegevuse ja korralduse toimimise kõiki aspekte, Frontexi tugevdatud rolli ja vahendeid integreeritud piirihalduseks ning ELi õigustiku õiget kohaldamist, sealhulgas põhiõiguste austamist;

16. väljendab sügavat muret surmajuhtumite suure arvu pärast Vahemerel; tuletab meelde, et abi andmine merel hätta sattunud isikutele on nii ELi kui ka rahvusvahelise õiguse kohane juriidiline kohustus ning et otsingu- ja päästetööd on Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruse kohaselt Euroopa integreeritud piirihalduse lahutamatu osa; kutsub Frontexit üles märkimisväärselt täiendada oma merel toimuva operatiivtegevuse kohta kättesaadavat teavet, sealhulgas Euroopa Parlamendile korrapäraselt ja asjakohaselt aru andes, näiteks seoses koostööga Tripolis asuva merepääste koordinatsioonikeskuse ja Liibüa rannikuvalvega;

17. on sügavalt mures jätkuvate ja tõsiste teadete pärast vägivalda ja tagasitõrjumise kohta välispiiril, sealhulgas ühest liikmesriigist teise ja seejärel ELi mittekuuluvasse riiki; kordab, et liikmesriigid on kohustatud ära hoidma loata piiriületusi, ja tuletab meelde, et see kohustus ei piira rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute õigusi; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama ja viima ellu tulemuslikke, sõltumatuid ja viivitamatuid uurimisi seoses kõigi väidetega tagasitõrjumise ja väärkohtlemiste kohta piiridel ning tagama, et puudused kõrvaldatakse otsekohe;

18. märgib, et puuduvad piisavad järelevalvemehhanismid, mis tagaks põhiõiguste ja õigusriigi järgimise välispiiri haldamisel, ning on seisukohal, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametile (FRA) tuleb selleks anda suurem operatiivroll, sealhulgas Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi kaudu; kutsub liikmesriike üles tagama, et riiklikud järelevalveasutused oleksid asutatud ja toimivad ning suutelised oma ülesandeid täitma ja et neil oleks selleks olemas piisavad vahendid, asjakohased volitused ja kõrge sõltumatuse tase; ergutab liikmesriike koostöös Frontexi, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ja asjaomaste valitsusväliste organisatsioonidega pidevalt investeerima piirivalveasutuste töötajate korrektsesse ametialasesse käitumisse, sealhulgas varjupaiga- ja pagulasõiguse alasesse koolitusse;

19. avaldab sügavat kahetsust, et uue Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruse põhiõigusi käsitlevate sätete rakendamises on olnud viivitusi, näiteks seoses määruses sätestatud kohustusega värvata 40 põhiõiguste vaatlejat 5. detsembriks 2020; väljendab heameelt teadete avaldamise üle vabade ametikohtade kohta ja nõuab, et käimasolevad värbamismenetlused viidaks läbi võimalikult kiiresti; rõhutab, et kõik tööle võetud vaatlejad peavad suutma täita oma ülesandeid, nagu on ette nähtud Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruse artiklis 110, ning seega tuleb nad tööle võtta oma kohustuste täitmiseks asjakohase taseme töötajatena; nõuab lisaks ameti kaebuste lahendamise mehhanismi sõltumatuse suurendamist seeläbi, et kaasatakse põhiõiguste ameti ja riiklike inimõiguste institutsioonide eksperte;

Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanism

20. väljendab seisukohta, et Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanism on Schengeni ala juhtimist märkimisväärselt parandanud ja aidanud kaasa selle toimimise tagamisele vastastikuse usalduse ja kollektiivse vastutuse suurendamise kaudu; rõhutab siiski hindamismehhanismi *sui generis* olemust ELi õiguses ja tuletab meelde, et lõppkokkuvõttes vastutab asutamislepingute ja institutsioonide poolt nende alusel vastu võetud meetmete kohaldamise tagamise eest siiski komisjon;

Neljapäev, 8. juuli 2021

21. tunneb heameelt komisjoni kavatsuse üle Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanism läbi vaadata; tuletab meelde selle õigusliku aluse üle peetud arutelusid Schengeni ala juhtimist käsitleva paketi läbiraakimistel 2012. aastal ja nõuab, et parlament kaasataks nõukoguga võrdsetel alustel mehhanismi reformimisse, eelistatult kasutades seadusandlikku tavamenetlust või siis kasutades sama meetodit, millega võeti vastu nõukogu määrus (EL) nr 1053/2013⁽²¹⁾, millega kehtestati Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanism;

22. rõhutab, kui oluline on iga reformi puhul kehtestada menetluse kõigi etappide jaoks selged tähtajad, sealhulgas liikmesriikides soovitude rakendamise jaoks, Schengeni hindamise töörühma eksperdirühmas komisjoni ettepanekute hindamise jaoks ning tegevuskavade esitamise jaoks; kordab ka, kui tähtis on suurendada mitmeaastase ja iga-aastase planeerimise pändlikkust ning tugevdada komisjoni rolli, eriti juhul, kui liikmesriigid arvamust ei esita ja vaja on tõeliselt etteatamata kontrollkäike; on seisukohal, et Schengeni hindamiste käigus tuleb põhiõigusi järjepidevalt hinnata; on seisukohal, et reformi põhielemendid peaksid olema parlamendi järelevalveroll ja selle protsessi läbipaistvuse parandamine;

23. kutsub komisjoni üles eraldama piisavalt vahendeid Schengeni süsteemi igakülgse hindamise tagamiseks, sealhulgas suurendades kohapealsete kontrollkäikude arvu liikmesriikidesse; juhib tähelepanu sellele, et hoolimata sellest, et komisjon võttis ajavahemikul 2015–2019 vastu 198 hindamisaruannet, on suletud ainult 45 Schengeni hindamist; kutsub liikmesriike üles kiirendama hindamistulemuste ja nõukogu soovitude rakendamist; märgib, et esimene Schengeni hindamistsükkel kestis viis aastat; on seisukohal, et hindamise ja soovitude vastuvõtmise protsessi, mis kestab keskmiselt 32 nädalat, tuleks lühendada, ning kutsub nõukogu üles eelkõige kiirendama komisjoni esitatud soovitude vastuvõtmist;

24. kutsub nõukogu üles pidama ministrite tasandil korrapäraseid arutelusid Schengeni ala nõuetekohase toimimise üle, sealhulgas arutelusid olukordades, kus hindamisaruannetes on ilmnunud tõsiseid puudusi, kandes seega Schengeni hindamisprotsessiga talle antud poliitilist rolli; kutsub lisaks komisjoni ja nõukogu üles hoidma ära kõike, mis võiks ohustada selle mehhanismi eesmärki, nimelt määratlemist, kas kõik eeltingimused piirikontrolli lõpetamiseks sisepiiridel kandidaatriigiga on täidetud, ning vastavuse tagamist Schengeni *acquis*'ga nende liikmesriikide poolt, kus see on täielikult kehtestatud;

25. on seisukohal, et tulevane Schengeni hindamismehhanism peab sisaldama hinnangut Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti operatiivtegevusele, arvestades ameti suurenevat rolli välispiiri haldamises ja tagasisaatmisoperatsioonides; on lisaks seisukohal, et Schengeni hindamismehhanism peaks veelgi tugevdama oma koostoimet Euroopa piiri- ja rannikuvalve nõrkade kohtade hindamisega; kordab, et dubleerimist tuleb vältida ja Schengeni hindajatel peaks olema juurdepääs nõrkade kohtade hindamise tulemustele;

26. tuletab meelde, et põhiõigused kujutavad endast muu hulgas kõikehõlmavat aspekti integreeritud piirihalduse rakendamisel; tuletab ka meelde, et Schengeni *acquis*'d tuleb rakendada kooskõlas hartaga; rõhutab seetõttu, et Schengeni hindamistes tuleb samuti analüüsida, kas välispiiril austatakse põhiõigusi, sealhulgas piirilt tagasisaatmise keeldu, õigust inimväärkuse austamisele, mittediskrimineerimise põhimõtet ja õigust taotleda rahvusvahelist kaitset; on seisukohal, et tulevase mehhanismiga tuleks ette näha, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti eksperdid oleksid välispiiri haldamise ja piirilt tagasisaatmise hindamiseks tehtavate kohapealsete kontrollkäikude eest vastutava meeskonna ametlikud liikmed; on seisukohal, et kõigil asjaomastel justiits- ja siseküsimustega tegelevatel asutustel peaks olema võimalik osaleda;

27. on seisukohal, et tõsiste puuduste avastamise korral on vaja palju kiiremaid järelmeetmeid, et need puudused viivitamata kõrvaldada; usub, et läbivaadatud mehhanismi tuleks lisada mõiste „tõsine puudus“ määratlus ja kiirendatud menetlus selliste puuduste korral; on seisukohal, et praegustele mittesiduvatele parimate tavade kataloogidele peaks andma ELi õiguse alusel käsiraamatutena ametliku staatuse, et suurendada läbipaistvust ja võimaldada hinnangute võrdlemist objektiivsete kriteeriumide alusel;

⁽²¹⁾ Nõukogu 7. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1053/2013, millega kehtestatakse hindamis- ja järelevalvemehhanism Schengeni *acquis*' kohaldamise kontrollimiseks ja tunnistatakse kehtetuks täitevkomitee 16. septembri 1998. aasta otsus, millega luuakse Schengeni hindamis- ja rakendamiskomitee (ELT L 295, 6.11.2013, lk 27).

Neljapäev, 8. juuli 2021

28. väljendab peetumust selle üle, et komisjon ei ole veel esitanud määruse (EL) nr 1053/2013 artiklis 20 osutatud aastaaruannet, vaatamata parlamendi ja nõukogu arvukatele üleskutsetele seda teha;

29. rõhutab, et hea valitsemistava ja läbipaistvuse edendamiseks peaksid liidu institutsioonid tegema oma tööd võimalikult avalikult; on seisukohal, et komisjon peaks tegema oma veebisaidil avalikult kättesaadavaks teabe kõigis liikmesriikides toimuvate hindamisprotsesside kohta ja selle kohta, kuidas liikmesriigid nõukogu soovitusi täidavad; on lisaks seisukohal, et komisjon peaks pakkuma juurdepääsuõigust omavatele osalejatele, eelkõige Euroopa Parlamendi liikmetele, sobiva platvormi turvaliseks ja krüpteeritud juurdepääsuks Schengeni hindamisdokumentides sisalduvale salastatud teabele, et hõlbustada parlamendiliikmetel oma demokraatlike kontrolli- ja järelevalveülesannete täitmist;

30. märgib, et komisjon külastas Horvaatiat seoses välispiiriga uuesti 2020. aasta novembris ning kinnitas taas, et Schengeni *acquis'* kohaldamiseks vajalikud tingimused on täidetud; kutsus Horvaatiat üles jätkama käimasolevate meetmete rakendamist ja kõrvaldama kõik tuvastatud puudused, eelkõige seoses töötajate koolitamisega, nende piisava värbamise ja maismaapiiri valvamise suutlikkusega; nõuab põhjalikku põhiõiguste austamise hindamist, kuna valitsusvälised organisatsioonid ja meedia on korduvalt teatanud piiriametnike poolsetest kuritarvitamistest, vägivaldast ja piirilt tagasisaatmistest; väljendab heameelt sõltumatu mehhanismi loomise üle, mille abil teha järelevalvet politseiametnike tegevuse üle ebaseaduslike rändajate ja rahvusvahelise kaitse taotlejate suhtes; kutsus komisjoni üles jätkama kõigis liikmesriikides piirihaldusoperatsioonide vastavuse hindamist põhiõiguste nõuetele ning võtma inimõiguste rikkumise korral vajalikke meetmeid;

31. juhib tähelepanu komisjoni tuvastatud korduvatele puudustele ja parandamist vajavatele valdkondadele Schengeni süsteemis: asjakohase Schengeni *acquis'* puudulik või mitte nõuetele vastav ülevõtmine, rakendamine ja kohaldamine; ebapiisav töötajate arv ning puudulik kvalifikatsioon ja/või väljaõpe; Schengeni *acquis'* ebaühtlasest rakendamisest tulenevad lahknevad ja ebajärjepidevad riigisisened tavad; killustatud haldusstruktuurid koos eri asutuste vahelise ebapiisava koordineerimisega ja integreerimisega ning praktilised, tehnoloogilised ja regulatiivsed takistused koostööle Schengeni alal; tuletab meelde, et need probleemid on olulised takistused Schengeni ala nõuetekohasele toimimisele, ja nõuab tungivalt, et liikmesriigid pööraksid neile lõpuks asjakohast tähelepanu;

Suuremahuliste infosüsteemide kasutamine justiits- ja siseasjade valdkonnas

32. võtab teadmiseks uute suuremahuliste IT-süsteemide väljatöötamisel tehtud edusammud ja süsteemide koostalitlusvõime; kutsus liikmesriike, komisjoni ja asjaomaseid ameteid üles järgima rakendamise planeeritud ajakava, milles nähakse 2023. aasta lõpuks ette uute IT-süsteemide rakendamine, olemasolevate süsteemide reformide lõpuleviimine ja nende süsteemide koostalitlusvõime; märgib lisaks, et nende süsteemide rakendamiseks on vaja stabiilset õigusraamistikku; tuletab meelde, et nende süsteemide kasutamine mõjutab samuti nende isikute õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, kelle andmeid neis süsteemides säilitatakse, ning rõhutab vajadust võtta kogu rakendamise jooksul kaitsemeetmeid, mida nõutakse nende süsteemide loomist käsitlevates õigusaktides;

33. tuletab meelde eu-LISA otsustavat rolli uute IT-süsteemide loomisel; rõhutab lisaks riiklike komponentide tähtsust nimetatud süsteemide üldises ülesehituses ja nõuab tungivalt, et liikmesriigid eraldaksid nende õigeaegseks rakendamiseks vajalikud rahalised ja inimressursid;

34. väljendab heameelt saavutatud poliitilise kokkuleppe üle viisainfosüsteemi (VIS) reformi kohta, eelkõige selge ja õiguslikult siduva tähtaja kehtestamise üle tegevuse alustamiseks;

35. juhib tähelepanu sellele, et riiklikest kannetest täiendava teabe taotlemise (SIRENE) büroode tegevus on oluliselt suurenenud, ning kordab oma üleskutset liikmesriikidele tegevdada SIRENE büroode kasutuses olevaid vahendeid, tagades neile ülesannete täitmiseks piisavad rahalised ja inimressursid;

36. tunnustab Teadusuuringute Ühiskeskuse tehtud Schengeni infosüsteemis sisalduvate sõrmejälgede, peopesajälgede, näokujutiste ja DNA kasutamise uuringuid;

Neljapäev, 8. juuli 2021

37. on seisukohal, et komisjon ja nõukogu on pärast 2017. aasta hindamisel tõsiste puuduste avastamist Ühendkuningriigis Schengeni infosüsteemi kasutamisel oma kohustused olulisel määral täitmata jätnud; tuletab meelde Schengeni kontrolli tööühma nõudmist Ühendkuningriik viivitamata süsteemist kõrvaldada, nagu on väljendatud 15. juunil 2020 komisjonile ja nõukogu eesistujariigile saadetud kirjades; märgib, et Ühendkuningriigil kui ELi mittekuuluv riigil ei ole enam juurdepääsu Schengeni infosüsteemile; nõuab ELi ja Ühendkuningriigi jätkuva julgeolekukoostöö hoolikat jälgimist kuuekuulise andmeedastusperioodi ajal, mis lepiti kokku ELi ja Ühendkuningriigi kaubandus- ja koostöölepingus;

Euroopa integreeritud piirihalduse mitmeaastane strateegiline poliitikatsükkel

38. tunneb heameelt Frontexi esitatud Euroopa integreeritud piirihalduse strateegilise riskianalüüsi kui uue poliitikatsükli esimese sammu üle;

Schengeni tulevik

39. märgib, et viimaste aastate mitmesugused kriisid, nagu praegune pandeemia, ning suures osas kooskõlastamata ja mõnikord ühepoolsed meetmed, mida liikmesriigid on võtnud, on vähendanud liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust ja seadnud Schengeni ala ohtu; on veendunud, et sellele vastavalt tuleb suurendada pingutusi terviklike lahenduste leidmiseks ja et need meetmed tuleks nõuetekohaselt ühtlustada; tunneb sellega seoses heameelt komisjoni kavatsuse üle võtta vastu Schengeni tulevikku käsitlev strateegia ning kiidab heaks ka Schengeni foorumi loomise, mis peaks võimaldama korraldada parlamendi ja nõukoguga kõrgetasemelisi poliitilisi arutelusid Schengeni ala olukorra ja tuleviku üle;

40. on seisukohal, et Schengeni piirieskirjad, eriti piirikontrolli sisepiiridel käsitlevad sätted, ei ole enam eesmärgipärased ning neid tuleks viivitamata sisuliselt reformida, et tugevdada vastastikust usaldust ja solidaarsust ning tagada Schengeni ala terviklikkus ja täielik taastumine; märgib sellega seoses, et vaja on selgemaid norme rahvatervisega seotud hädaolukordade kohta; rõhutab, et kuigi piirikontrolli taaskestamine sisepiiridel jääb iga üksiku liikmesriigi otsustada, tuleks seda alati rakendada ainult viimase abinõuna, piiratud aja jooksul ning tuvastatud tõsist ohtu arvestades vajalikul ja proportsionaalsel määral, pöörates erilist tähelepanu mõjule, mida see avaldab liikumisvabaduse õigusele ja mittediskrimineerimise põhimõttele ning piirialadele, eristades samal ajal erinevaid õiguslikke aluseid; usub, et iga juhtumi korral, kui liikmesriik otsustab piirikontrolli pikendada, tuleks kohaldada täiendavaid kaitse ja järelevalvemeetmeid ning et sellised meetmed tuleks igal juhul tühistada niipea, kui nende aluseks olevad põhjused enam asjakohased ei ole;

41. on seisukohal, et kriisiolukordade korral tuleks ette näha struktureeritud ja läbipaistev konsulteerimismehhanism, et määrata kindlaks leevendavad või alternatiivsed meetmed kontrollidele sisepiiridel ning siduvad ja kohaldatavad ühtsed normid välispiiril;

42. kutsub parlamendi administratsiooni üles looma spetsiaalse Schengeni ala juhtimise tugiüksuse, et võimaldada parlamendil Schengeni *acquis*ga seoses nõuetekohaselt oma demokraatliku kontrolli ja järelevalve ülesandeid täita;

o

o o

43. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide parlamentidele ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametile.